

ДО:

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ - г-жа ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА

ДО:

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ПРАВНА КОМИСИЯ КЪМ 44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ - г-жа АННА АЛЕКСАНДРОВА

ДО:

НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ В 44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

СТАНОВИЩЕ

От: СНЦОП "ОБЕДИНЕНИЕ НА СВОБОДНИТЕ АДВОКАТИ" („ОСА“), ЕИК 205846611, седалище и адрес: гр. София, бул. "В.Левски" № 38, ет. 2, представявано от Председателя адв. Емил А. Георгиев

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, сигнатура 002-01-69, постъпил на 03.12.2020 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

СНЦОП "ОБЕДИНЕНИЕ НА СВОБОДНИТЕ АДВОКАТИ" представя следното становище и прави следните предложения (направени и в процедурата по обществени консултации относно горепосочения законопроект), заедно с допълнително предложение, като молим същите да бъдат възприети в рамките на по-нататъшната законодателна процедура в Народното събрание:

Отразената в законопроекта позиция за създаване на необходимите процесуални норми за реалното осъществяване на електронно правораздаване и улесняване достъпа до правосъдие е стъпка в положителна посока, която възприема предложения на Обединението на свободните адвокати, адресирани до Съдийската колегия на ВСС от 26-ти март 2020 г. Някои от направените в процедурата по обществени консултации наши предложения също бяха възприети, но други са подминати от вносителя, поради което ги

представяме на вниманието на народните представители, тъй правилната регламентация на процеса и гарантиране правата на страните в производствата са от решаващо значение.

В тази връзка намираме, че законопроектът предвижда задължение за страните и адвокатите да посочват електронен адрес за връчване на съобщения, а за адвокатите и задължение да се регистрират в Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП), на които обаче трябва да съответстват задълженията за администрацията и съдебните органи да осигурят пълен и лесен достъп до делата, които и към настоящия момент не са налични в ЕПЕП.

Ето защо, молим да разгледате първо изложената принципна обща позиция за несъгласие с отделни предвиждания на законопроекта, а след това и конкретните предложения за редакция на някои от текстовете:

1. Относно реда за връчване на съобщения и книга по електронен път

Предложената уредба предвижда, че връчването може да се извършва на избран от страната електронен адрес за връчване:

- чрез единния портал за електронно правосъдие;

- чрез квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща съгласно Регламент (ЕС) No 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257 от 28 август 2014 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) No 910/2014“.

В случай че страната няма регистрация в ЕПЕП или не е избрала квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща, а е посочила адрес на електронна поща, връчването се осъществява на посочения адрес. Едва при невъзможност връчването да се осъществи по посочените начини, се преминава към връчване на настоящия адрес на страната, а при липса на такъв - на постоянния.

1.1. Намираме несъответствие между съдържанието на законопроекта, от една страна, и мотивите и оценката на въздействието му, от друга, доколкото в предложените редакции на ЗИД ГПК не се съдържат достатъчно гаранции за защита интересите на страните, които не желаят да бъдат известявани по електронен път, поради което за тях не би следвало да настъпват каквито и да е негативни последици при непосочване на електронен адрес за призоваване. Напротив, с предвижданите изменения на чл.127 и чл.131 ГПК, на практика посочването на електронен адрес за връчване от страна на ищеца и респективно ответника се въвежда като изискване за редовност на исковата молба и отговора. В предложения текст на чл.127 ГПК се съдържа изискване като съществена част от реквизитите на исковата молба и отговора да се посочат: “името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, електронен адрес при условията на чл. 38 и 38а и телефонен номер на ищеца и неговите представители или пълномощници, единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива”. Тъй като добавката “ако има такива” е поставена накрая на текста след запетая, не става ясно дали това се отнася и до изискването за посочване на електронен адрес, но дори и да е така, това все пак означава, че винаги когато страната има електронен адрес, трябва да посочи същия за целите на електронното призоваване.

Това не е удачно законодателно решение и създава опасност за компрометиране интересите на страните в производствата, тъй като много страни може да разполагат с адрес на електронна поща, до която обаче имат достъп изключително рядко и така да пропуснат важни процесуални срокове. За сравнение, в предложения текст на чл.131 ГПК се предвижда, че трябва да се посочи електронен адрес на ответника и на неговия представител, ако притежават такива, и заявление дали желаят връчване на посочения електронен адрес, докато за ищеца не е предвидена такава възможност. Същевременно, посоченият текст съдържа очевидно логическо противоречие, тъй като ако ответникът или неговият представител не желае връчване на електронен адрес, то е безпредметно да бъде задължаван да посочва такъв.

1.2. На второ място, предложената редакция на чл. 38, ал. 3 ГПК връчването да се осъществява на ПОСОЧЕНИЯ от страната адрес (вместо на ИЗБРАНИЯ от страната адрес за връчване) може да провокира съществени проблеми в гражданското съдопроизводство, ако страната няма регистрация в ЕПЕП или не е избрала квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща, но по друг повод е посочила в приложено по делото заявление свой адрес на електронна поща, без непременно да е изразила в същото заявление изрична воля за призоваване по електронен път на посочения имейл адрес.

Не е ясен замисълът на предложителя дали цели умишлено да отграничи хипотезата на “избиране” на адрес по смисъла на чл.38, ал. 2 от хипотезата на “посочване” на такъв по смисъла на чл.38, ал. 3, или двете разпоредби се намират в противоборство, поради което се налага тяхното последващо съгласуване преди приемане на окончателната редакция на разпоредбата. Разсъжденията в тази насока водят към тезата, че “избирането”, за което говори втората алинея ще е съзнателен акт на страните, насочен към създаването на допълнителна възможност за връчване на електронен адрес, докато “посочването” би могло да се интерпретира и като всяко инцидентно цитиране от нейна страна в представен в съда документ на електронен адрес, който тя ползва. Така например, по много от делата към момента са налични молби за изпращане на електронен адрес на протоколи от проведени съдебни заседания, в които страните са посочили електронни адреси за получаване на конкретния документ. Това съвсем не означава, че същите страни имат желание актовете на съда или други книжа да им бъдат връчвани на същите адреси, и това към настоящия момент в епидемичната обстановка създава огромни проблеми и води до пропускане на процесуални срокове - деловодителят на състава например намира случайна произволна молба, подшита в кориците на делото, с която адвокатски сътрудник (който най-вероятно отдавна не е адвокатски сътрудник на ангажирания по делото адвокат), е посочил собствен електронен адрес, на който да получи препис от протокол или разпореждане на съда и неправилно използва този произволен адрес за връчване на съдебни актове на пълномощника на страната.

В този случай обаче, независимо от характера и вида на документа, в който страната инцидентно е посочила електронен адрес, и независимо, че въпросното посочване няма да цели да обуслови връчване на посочения адрес, съдът ще е свободен да разпорежи такова, доколкото адресът все пак ще се явява “посочен от страната”. Последното неминуемо ще доведе до пропускане на процесуални срокове, тъй като страната няма да очаква да получи акт на съда или други книжа на този адрес и в крайна сметка, до лишаване от право на справедлив процес.

Считаме, че горното не следва да се допуска и връчване трябва да може да се извършва само и единствено на нарочно и съзнателно избран от страната електронен адрес за връчване на актове и книжа, а не на случайно посочен такъв и съдържащ се в някой от множеството документи, които страната е депозирала по делото.

1.3. На следващо място, законопроектът предвижда “връчването на адвокат да се извършва чрез единния портал за електронно правосъдие или на всяко място, където той се намира по служба извън неговата кантора”. Съгласно предложената редакция на разпоредбата връчването на адвокат чрез ЕПЕП заменя досегашното лично връчване в кантората на адвоката и последното повече няма да се извършва, като за сметка на това връчването може да бъде извършено на всяко друго място, стига да е извън кантората на адвоката и той да се намира там по служба. За да се гарантира връчването чрез ЕПЕП е предвидено и задължение за адвоката да се регистрира и да поддържа профил в Единния портал за електронно правосъдие по чл. 360в от Закона за съдебната власт и в информационна система за сигурно електронно връчване по чл. 20, т. 1, буква „а“ от Закона за електронното управление.

Задължителната регистрация на адвокатите в ЕПЕП и връчването на съобщения само през този портал, ще създадат много потенциални проблеми, предвид следното:

- Значителен брой адвокати нямат електронни адреси за кореспонденция, особено по-възрастните колеги или колеги, които работят от дълги години в малки съдебни райони, където комуникацията със съда и деловодните служби е предимно лична и непосредствена;

- При предвиждане на задължителна регистрация на адвокатите в ЕПЕП и задължително електронно връчване на адвокатите чрез нарочния модул в ЕПЕП, това следва да е обвързано с насрещни задължения на съдебните органи и администрацията да осигури непрекъсната и безпрепятствена работа с портала, възможности за регистрация в портала по електронен път като адвокат (въведеният модул за електронна регистрация и към момента не предоставя възможност тя да се извърши чрез личен номер на адвокат) и промяна на профила по електронен път, възможности за електронно заявяване на достъп до делата, и осигуряване на пълен електронен образ на делото, по което адвокатът е заявил електронно връчване на книжа; служебно предоставяне на достъп до електронното дело в по-горни инстанции в зависимост от предоставените пълномощия на адвоката за процесуално представителство в следващи съдебни инстанции. В противен случай ще се стигне до абсурдната ситуация, в която държавата изисква и вменява задължения на частноправни субекти да участват в електронното правораздаване, без да е изпълнила своите взаимозависими и обуславящи задължения да осигури достъп до електронните дела. Между вмененото по този начин правно задължение и съответстващите му субективни права на адвокатите да получат пълен достъп до електронните дела съществува корелативна връзка, която означава, че няма как да се вменяват задължения на субекти, които не могат да се възползват в цялост от кореспондиращите им субективни права.

Ето защо, намираме, че задължението за посочване на електронен адрес за получаване на електронни изявления за адвоката, трябва да кореспондира с насрещни задължения на съда, чието изпълнение трябва също да е скрепено със срок (като предвидения 12-месечен срок за задължителна регистрация в ЕПЕП за адвокатите):

1.3.1. В случай, че лицето е заявило съгласие за получаване на електронни изявления, съобщения, призовки и книжа чрез единния портал за електронно правосъдие по реда на чл. 38, ал. 2, т. 1 ГПК, ВСС и съдилищата трябва:

- да осигурят бесплатно подаване по електронен път на заявления за регистрация в портала, заявления за промени на профила в портала и заявления за достъп до дела;

- да осигурят служебно разкриване на профили в Единния портал за електронно правосъдие на всички адвокати, които нямат регистриран профил и са посочили електронен адрес в съответната адвокатска колегия, и уведомяване на адвоката за регистрирания профил на същия адрес на електронна поща;

- да осигурят възможност за подаване по електронен път на заявления за достъп до повече от едно или всички дела на съответния адвокат в даден съд (без да е необходимо подаване на отделно заявление за всяко дело);

- да осигурят служебно предоставяне на достъп до електронното дело в по-горни инстанции в зависимост от предоставените пълномощия на адвоката за процесуално представителство в следващи съдебни инстанции

- да осигурят възможност за създаване на профили в единния портал за електронно правосъдие на регистрирани адвокатски сътрудници, без възможност за електронно връчване на последните;

- да осигурят наличие на всяко електронно дело в пълнота в единния портал за електронно правосъдие, включително сканиран образ на всички документи по делото - съдебни актове от открити и закрити заседания, изявления на страните, представените доказателства, експертизи и изявления на трети лица, съдебни протоколи, връчени призовки и съобщения, списъци на призованите лица и др.

- сроковете по ГПК трябва **да спират да текат**, при преустановяване достъпа до единния портал за електронно правосъдие или при липса на всеки един от приложените по делото документи (защото ако страната разчита на това да вземе становище на база наличното електронно дело и документите в него, това ще и попречи);

- на страната и нейния адвокат трябва да се даде възможност при получено съобщение чрез ЕПЕП да подаде възражение за липса на делото или документи от делото в ЕПЕП, след което да се извърши ново призоваване по общия ред;

- задължително да се предвиди срок за въвеждането и ефективното функциониране на модула за отчитане на неприсъствените дни на адвоката (45 дни), в които да се не се включват дните на карантина като заразен и контактен, но да могат да се заявяват по същия ред и да се добавят към посочените 45 дни (с оглед съществуващата в момента обстановка и масовото издаване на предписания от РЗИ за поставяне под 14-дневна карантина, които ще намалят полагаемата се на всеки адвокат почивка);

- изрично да се уреди правото на страната и нейния адвокат да следи за редовността на призоваването на другите страни, вещите лица и други участници в процеса, като с оглед на това да има задължение за съда своевременно да се снемат и качват в ЕПЕП сканирани образи на връчените призовки и на списъците за призоваване,

както и да се уреди правото на страната и нейния адвокат да правят възражения и искания за редовното призоваване.

1.3.2. В случай, че лицето е заявило съгласие за получаване на електронни изявления, съобщения, призовки и книжа по реда на чл. 38, ал. 2, т. 2 и ал. 3 от законопроекта на ЗИД ГПК чрез квалифицирана услуга за препоръчана електронна поща или обикновена електронна поща, ВСС и съдилищата би следвало:

- да са задължени на свой ред да приемат изявления на страната и нейния адвокат, подадени чрез квалифицирана услуга за препоръчана електронна поща или обикновена електронна поща, тъй като към настоящия момент се установява предвидено само задължение на адвоката да получава книжа по този начин;

- да изпращат съобщенията на изрично заявен от самата страна или адвокат електронна поща за целите на електронното връчване (а не на адрес, посочен от друга страна или случайно издирен от съда или деловодителя адрес било от произволен документ от кориците на делото, било в социални мрежи, справочници или други източници);

- в случай, че страната има упълномощен адвокат по делото, да изпращат съобщения на електронната поща на адвоката, освен когато изрично е заявено искане за обратното;

- да изпращат съобщенията с искане за потвърждаване на получаването и информация за изтегляне на приложения документ, като съобщението се счита връчено от момента на потвърждението за получаване, а при наличие на прикачен документ към съобщението в момента на изтегляне на документа;

- когато съобщението касае постановен съдебен акт, изявление на друга страна или трето лице, изготвена експертиза или изготвен съдебен протокол, задължително към съобщението да се прилага сканиран образ на съответния акт, изявление, експертиза или протокол;

- задължение за съда да потвърждава получаването на всяко изявление на страната или адвоката по електронен път и електронна поща, а в случай, че приема електронното изявление за ненадлежно подписано или заверено да предоставя и указва на страната възможността да отстрани тази нередовност в определен от съда срок или да извърши потвърждаване на съответното действие;

- задължение на съда да не отказва искания на страната или нейния адвокат да предоставя по електронен път преписи от документи и книжа от делото, съдебни протоколи, експертизи и др.

1.4. Бихме искали да обърнем специално внимание на две изключително порочни процесуални правила, предвидени в законопроекта за т. нар. „фингирано” връчване, при които опитът за връчване е приравнен на фактическо връчване на адресата:

На първо място в чл. 41а от законопроекта е предвидено, че когато връчването се извършва чрез ЕПЕП или чрез квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща, ако страната “не е изтеглила акта в едноседмичен срок от изпращането на съобщението,

съобщението се смята за връчено от деня, следващ изтичането на едноседмичния срок от изпращане на съобщението”.

На второ място чрез изменение на съществуващия чл. 41, ал. 2 ГПК, се предвижда, че когато страната е посочила електронен адрес за уведомяване, но го е променила без да уведоми съда или е посочила неверен или несъществуващ адрес, съобщенията се считат за редовно връчени и се прилагат по делото.

Категорично не следва при промяна на електронния адрес на страната или при посочване на неверен или несъществуващ електронен адрес, да се прилагат книгата по делото и да се считат връчени, защото съобщение за грешен или несъществуващ адрес може да се върне в съда и поради грешка на самата електронна поща или някакъв вид блокаж, липса на някакъв сертификат и чисто технически причини, които са извън контрола на страната. Категорично се противопоставяме и на предложеното в законопроекта фингирано връчване при неизтегляне на съобщението в ЕПЕП или в квалифицираната услуга за електронна препоръчана поща, по причините, които вече сме изложили подробно по-горе - не всички адвокати имат електронна поща, не всички боравят с ЕПЕП го ползват достатъчно често, или с посочената квалифицирана услуга, самият Единен портал страда от редица технически недомислици и неизправности, и от фатална липса на документи от делата. Напълно възможно е при получаване на съобщение от адвоката посредством ЕПЕП за наличен съдебен акт за изтегляне, при опит за изтегляне на акта същият да не е достъпен физически, и ако това води фингирано връчване на акта и пропускане на процесуален срок, ще бъдат увредени съществено интересите на нашите доверители. Още повече, че в законопроекта не се споменава и дума за ред, по който адвокат да възрази, че изпратеното му съобщение не препраща към наличен съдебен акт, че съдебният акт е непълен, с липсващи страници, със сгрешено съдържание (например акт от друго дело) или технически увреден като файл. Дистанционното администриране на съдебния процес и електронното правосъдие, не следва да бъдат приоритет пред справедливото и процесуално законосъобразно правораздаване. Поради това, намираме, че при неизтегляне на съобщението или документа в едноседмичен срок от ЕПЕП или от квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща, съдът би следвало да предприеме връчване по общия ред на заявления от адвоката съдебен адрес.

1.5. На следващо място с проектните промени в ГПК е предвидено, че връчването на кредитни и финансови институции, включително тези, извършващи събиране на вземания срещу потребители, застрахователни и презастрахователни дружества и търговци, които извършват доставка на енергия, газ, или предоставяне на пощенски, електронни съобщителни или водоснабдителни и канализационни услуги, нотариуси и частни съдебни изпълнители, държавни учреждения и общини се извършва само на електронен адрес.

Подобно въвеждане на задължително призоваване по електронен адрес също намираме за крайно ограничително изискване, особено ако посочените дружества и търговци имат упълномощен адвокат по делото. Вярно е, че служителите в такива дружества и търговци обичайно ползват електронен подпис, осъществяват кореспонденцията си с Националната агенция по приходите по електронен път и имат опит, поради което за тях няма проблем да кореспондират така и със съдилищата, но по отношение на нито една друга държавна институция, НАП или административен орган не

се предвижда ИЗКЛЮЧИТЕЛНО и САМО електронно призоваване. Навсякъде съществува като алтернатива и връчването на съобщения по общия ред.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Извън изложените по-горе общи възражения по предложения законопроект и съображения за изменение на проектните текстове, с настоящото предлагаме и конкретни редакции по всички части на законопроекта с конкретни мотиви по всеки един въпрос и изразяваме увереност, че същите ще бъдат взети предвид:

2. Конкретни предложения за изменение на текстовете от законопроекта относно електронното връчване на актове и книжа (допълненията са включени в предложения текст, като са маркирани с подчертаване, а изтритите части от текста са отбелязани чрез зачеркване):

2.1. С § 1 на законопроекта, се предвижда член 38 да се измени така:

„Адрес за връчване

Чл. 38. (1) Съобщението се връчва на адреса, който е посочен по делото.

(2) Връчването може да се извършва на избран от страната електронен адрес за връчване:

1. чрез единния портал за електронно правосъдие;

2. чрез квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща съгласно Регламент (ЕС) No 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257 от 28 август 2014 г.), наричан по - нататък „Регламент (ЕС) No 910/2014“.

(3) В случай че не са налице предпоставките по ал. 2, ако страна е посочила с нарочно заявление адрес на електронна поща, който позволява получаване на съобщение, съдържащо информация за изтегляне на съставения документ от информационна система за връчване и потвърждаване на получаването, връчването по отношение на същата се осъществява по този начин.

(4) (нова) По искане на страната, нейния представител или адвокат, съдът е длъжен да връчва актове на съда и други книжа по начините, посочени в ал. 2 и ал. 3.

(5) (нова) Връчването по реда на ал. 2 и ал. 3 се счита извършено само в случай, че адресатът е потвърдил получаване на електронното съобщение, информационната система за връчване съдържа информация за изтегляне на документа и изтегленият документ съдържа в пълнота както съобщението или призовката, така и съответния съдебен акт или книжа, които се връчват със съобщението.

(6) (нова) Връчването по реда на ал. 2 и ал. 3 се счита извършено само в случай, че електронното дело, по което се извършва връчването, е изцяло налично и достъпно за страната или нейния адвокат в Единния портал за електронно правосъдие.

(7) По реда за връчване, предвиден в ал. 2 и ал. 3 страните имат право да изискват и получават всички съдебни актове, съдебни протоколи, експертизи,

изявления на другите страни, книжа, връчени съобщения и призовки и списъци за призоваване, и всякакви други книжа, приложени по делото, освен ако страната или нейният представител има регистриран профил в Единния портал за електронно правосъдие и има достъп до книжата, които са налични в портала.

(8) Съгласието може да се оттегли по всяко време, като оттеглянето не засяга редовността на вече извършените действия.

(9) В случай на невъзможност да се извърши връчване по предходните алинеи или при възражение на страната, че електронното дело или изпратеният документ са непълни, съобщението се връчването се извършва на настоящия адрес на страната, а при липса на такъв – на постоянния.

(10) Страната може да посочи електронен адрес за връчване по електронна поща на вещо лице, в случай че въпросният адрес е заявен от вещото лице в списъка на експерти към съответния съд свидетел и трето лице, задължено да представи намиращ се у него документ. Връчването по този начин е редовно, ако адресатът потвърди изрично получаването.

(11) (нова) Съдилищата са длъжни да организират и приемане на изявления на страните и книжа по делата по реда, предвиден за връчване по ал. 2 и ал. 3 от този член.“

С предложените по-горе изменения в редакцията на чл. 38, целим:

- да се извършва връчване на електронна поща, която е изрично избрана от страната или адвоката в нарочно за целта заявление, а не произволно посочена в случаен документ по делото или в източници извън кориците на делото;

- връчването на съобщения, актове на съда и други книжа да се счита извършено само след потвърждение на получаването и изтеглянето на документа;

- като цяло считаме, че от всички разпоредби трябва да става ясно, че самото *съобщение* за наличието на подлежащ на изтегляне документ – бил той съобщение по делото, акт на съда или друго, няма характера на „съобщение“ по делото по смисъла на ГПК (най-общо казано съобщението по делото е това, което се изтегля след като страната реагира на полученото в пощенската си кутия *съобщение* за наличието на очакващо връчване съобщение по делото). Тази терминологична разлика не е проведена в предложените текстове и това създава объркване при тълкуването им, като ще доведе до още по-голямо объркване при прилагането им, ако разпоредбите се приемат в този им вид (в тази връзка вж. и предложената по-долу от нас редакция на чл.41а).

- да се осигури възможност страната да възрази ако е призована чрез ЕПЕП, квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща или по електронна поща, но не може да достъпи било конкретния изпратен документ, било цялото електронно дело в портала;

- да се уреди и задължение на съда при искане на страната не само да връчва призовки и съобщения, но и да изпраща преписи от документи по делото на електронна поща;

- да се предвиди и задължение на съда не само да изпраща съобщения по електронен път, но и да приема по електронен път изявления на страните и доказателства по делата по същия способ, по който това е предвидено за страната;

- да се предвиди призоваване на вещите лица на електронни адреси, заявени от самите тях изрично и отразени в списъка на експертите към съответния съд;

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

- да отпадне възможността за уведомяване на свидетел или трето лице, задължено да представи документ по произволен, посочен от страната електронен адрес. Връчване на свидетел или трето лице, задължено да представи документ по посочен от страната адрес е доста рисково, защото може неявяването на свидетеля или непредставяне на документ от третото лице, да влече доста негативни за страната последици съобразно правилата за разпределение на доказателствената тежест. От друга страна, предвиденото в текста потвърждаване на получаването няма гаранция, че ще бъде извършено действително от самия свидетел или третото задължено лице.

2.2. В § 2 от законопроекта е предвидено създаване на нов чл. 38а:

„Задължение за посочване на електронен адрес

Чл. 38а. (1) Лицето, което е извършило процесуално действие в електронна форма, е длъжно да посочи електронен адрес за **уведомяване за удостоверяване на получаване на потвърждение за** получаването на електронното изявление и за резултата от техническата проверка на извършеното действие, **в случай че е различен от адреса, от който е извършено процесуалното действие в електронна форма.**

(2) При извършване на процесуалното действие в електронна форма лицето може да се съгласи да приема електронните изявления от съдилищата в производството пред съответната инстанция или пред всички инстанции до приключването му.

(3) Лицето, което е извършило процесуално действие в единния портал за електронно правосъдие, **може да** се съгласява по това производство да приема електронните изявления, съобщения, призовки и книжа в него пред всички инстанции до приключването му. Съгласието може да се оттегли по всяко време, като оттеглянето не засяга редовността на вече извършените действия. “

С предложените по-горе изменения в редакцията на чл. 38а, целим:

- да преодолеем съществуващото противоречие с някои от разпоредбите на предложената нова „Глава единадесета „а“ Процесуални действия и актове в електронна форма. Въведеният с нея чл.102д е озаглавен “Потвърждаване при електронни изявления” и неговата ал. 1 има следното съдържание: “(1) След регистриране на постъпил входящ електронен документ в информационната система, чрез която се извършват процесуални действия в електронна форма или се заявява извършването на удостоверителни изявления, автоматично се генерира и се изпраща потвърждение до страната за получаването му.” Използваният израз е “*потвърждение за получаването*”, който не кореспондира с употребеното в предложението чл. 38а “*уведомяване за удостоверяване на получаването на електронното изявление*”.

- Да избегнем възможността за объркване чрез посочване на множество, различни адреси. Безспорно е, че процесуалните действия в електронна форма ще се извършват от и чрез електронен адрес на страната, бил той регистриран под формата на профил в единния портал за електронно правосъдие, адрес на квалифицирана електронна препоръчана поща, или друг адрес на електронна поща. В този смисъл, за удобство както на съда, така и на страните, би следвало да се предвиди изрично посочване да се изисква само тогава, когато страната извършва действието чрез един адрес, но би желала да получи потвърждение и резултат от техническа проверка на друг (макар и рядка, такава хипотеза все пак не следва да се изключва). Във всички други случаи, адресът на страната, от който или чрез който тя е

извършила дадено процесуално действие, следва да се ползва от съда за връщане на потвърждение за получаване или уведомяване за резултат от техническа проверка.

2.3. По изложените по-горе съображения изразяваме категорично несъгласие с предложения текст по § 3, който молим да отпадне от законопроекта: “В чл. 41, ал. 2 след думите „по ал. 1“ се добавя „както и когато страната е посочила електронен адрес за уведомяване, но го е променила без да уведоми съда или е посочила неверен или несъществуващ адрес“.

Както вече пояснихме фингирано връчване на съобщения поради промяна на електронен адрес без уведомяване на съда не е удачно законодателно решение, тъй като при днешното бурно развитие на електронните комуникации, страните много често и динамично променят електронните си адреси и тъй като това не е постоянен или настоящ адрес, страните не следят стриктно за това да уведомяват институциите за промяна в електронните си пощи.

На следващо място, посочване на неверен или несъществуващ адрес и връщане на съобщение с отговор за “сгрешен или несъществуващ адрес на електронната поща на получателя”, може и много често е резултат от инсталирани софтуери за защита от спам или вируси, забрани за получаване и изпращане на файлове с определена големина, автоматични настройки на поддържащите сървъри на електронни пощи за блокиране на определени изпращачи, а понякога и дори чисто технически проблеми с блокиране на конкретни IP адреси, блокиране или сиване на сървъри на големи доставчици на услуги за електронна поща и ред други причини, които са изцяло извън контрола на страната и нейния адвокат.

2.4. С предложението § 4. се предвижда презумпция за уведомяване при бездействие на адресата на електронно връчване да потвърди получаването му, да го изтегли от електронната система или най-общо казано - да извърши определено действие, след действителното или предполагаемо узнаване от негова страна за адресираното до него електронно съобщение. Подобна уредба създава сериозни страхове у всички потенциални адресати на електронно връчване, че тяхното незнание, техническа неподготвеност, инцидентна небрежност да установят наличието на съобщение от съда в пощенската си кутия или неумение за работа в електронна среда неминуемо ще повлекат след себе си неблагоприятни за тях последици, поради пропускане на процесуални срокове.

За съжаление обществото все още не е в пълна степен подготвено за предложената уредба в този ѝ вид и въпреки, че именно такава трябва да е крайната цел на реформата към електронно правосъдие, въвеждането ѝ с настоящия законопроект се явява преждевременно.

Предлагаме по-балансиран подход, при който на настоящия етап да се въведе електронно връчване, но липсата на активно поведение на адресата да не води непременно до презумпция за уведомяването му, а само да обуславя връчване по общия ред. Тази уредба ще действа в рамките на един междинен период, в който:

- първо, страните ще могат да се адаптират, подготвят и обучат в спецификите на работа в електронна среда, и
- второ: държавата ще осигури необходимите доработки на Единния портал за електронно правосъдие и Единната информационна система на съдилищата, като отстрани

множеството техни недостатъци (последните сме посочвали и анализирали многократно в други наши становища, поради което няма да се спираме подробно на тях в настоящото).

Ето защо, мотивирани от горното, предлагаме следните редакции на §4:

§ 4. Създава се чл. 41а:

„Връчване чрез електронно съобщение на съобщения по делото, призовки актове на съда и други книжа

Чл. 41а. (1) Когато връчването става чрез единния портал за електронно правосъдие, ~~съобщението~~ **връчваният документ** се смята за получен в деня на изтеглянето му от адресата.

(2) В случай че страната не е изтеглила ~~акта документа~~ в едноседмичен срок от изпращането на ~~електронното съобщение по реда на ал. 1 за наличието му в портала, съобщението се смята за връчено, считано от деня, следващ изтичането на седем дни от изпращане на съобщението~~ **документът се връчва по реда на чл. 38, ал. 1 и ал. 5** (посочена по-горе в предложения от нас проект като ал. 9).

(3) Когато връчването става чрез квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща ~~на посочен избран~~ от страната **по реда на чл. 38, ал. 2, т. 2** адрес на електронна поща, ~~както и в случаите на връчване по реда на чл. 38, ал. 3, денят на изпращането на съобщението се счита за деня на постъпване на съобщението в информационната система на страната до доказване на противното. Страната следва да потвърди получаване на съобщението. В случай, че страната не потвърди получаване на съобщението~~ в 7-дневен срок от получаването му в посочената информационна система, **връчването се извършва по реда на чл. 38, ал. 5** (посочена в нашия проект като ал. 9). Съобщенията се считат за връчени от датата на изпращане на потвърдението **за получаването им** от страната, **ако то предхожда по дата връчването на съобщението по реда на ал. 5** (ал. 9).”

2.5. Във връзка с изложеното по-горе, предлагаме и следната редакция и допълнения към § 5 от законопроекта.

Чл. 42 ал. 3 се изменя така:

„(3) Когато ~~съобщението не е връчено~~ **връчването не е извършено** по реда на ал. 1 и 2, както и в случаите на бедствия, аварии и други непредвидими обстоятелства, съдът може да разпреди връчването да стане от служител на съда чрез телефон, ~~електронен адрес~~, телекс, факс или с телеграма.“

2.6. С оглед обсъденото в т. 2.4, предлагаме да се измени и редакцията на § 6 от законопроекта, като нормата на чл. 44, ал. 3 се измени така:

„(3) Връчването чрез единния портал за електронно правосъдие се удостоверява с копие от електронния запис от информационната система на портала **за изпращането и изтеглянето от адресата**, подпечатано с квалифициран електронен печат на съда, и с удостоверение време с квалифициран електронен времеви печат по глава III, раздел 6 от Регламент (ЕС) № 910/2014. При връчване чрез квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща - с електронните записи за връчването, създадени от квалифицирания доставчик на удостоверителни услуги **и копие на електронния запис на потвърдението за получаване, подпечатан с квалифициран електронен печат на съда и с удостоверение време с квалифициран електронен времеви печат по глава III, раздел 6 от Регламент**

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

(ЕС) № 910/2014. Връчването по електронна поща се удостоверява чрез електронния запис за изпращането ~~или~~ потвърждението за получаване, **подпечатани с квалифициран електронен печат на съда, и с удостоверено време с квалифициран електронен времеви печат по глава III, раздел 6 от Регламент (ЕС) № 910/2014.**“

2.7. По отношение на § 8 от законопроекта, както изложихме по-горе, предлагаме да отпадне изискването за призоваване на институциите и търговците в новосъздадената ал. 5 на чл. 50 само по електронен път.

§ 8. В чл. 50 се създава ал. 5:

„(5) Връчването на кредитни и финансови институции, включително тези, извършващи събиране на вземания срещу потребители, застрахователни и презастрахователни дружества и търговци, които извършват доставка на енергия, газ или предоставяне на пощенски, електронни съобщителни или водоснабдителни и канализационни услуги, нотариуси и частни съдебни изпълнители се извършва ~~само~~ на електронен адрес, **освен ако същите са посочили адвокат за процесуален представител, в който случай се прилага чл. 51.** Те са длъжни да посочат ~~такъв~~ **електронен адрес.**“

2.8. Във връзка с изтъкнатите по-горе съображения за необходимост от служебно създаване на профили на адвокатите в Единния регистър за електронно правосъдие, но на действително ползваните от тях и валидни служебни електронни адреси, предлагаме да се измени и §9 от законопроекта, както следва:

§ 9. Член 51 се изменя така:

„Връчване на адвокат

Чл. 51. (1) Връчването на адвокат се извършва чрез единния портал за електронно правосъдие **или по другите начини, предвидени в чл. 38.**

(2) **Единният портал трябва да осигурява възможност, а аАдвокатът може има право да заяви по електронен път в единния портал за електронно правосъдие, че отсъства и не приема съобщения за определени периоди от време за почивка, които общо не могат да бъдат по-дълги от 45 дни в рамките на една календарна година. В периодите на почивка не се включват отсъствия на адвоката заради поставяне под задължителна карантина, задължителна изолация, временна нетрудоспособност и/или болнично лечение, които адвокатът също има право да заяви по реда на предходното изречение. Съобщенията, връчени Връчването в заявения период на отсъствие, се смятат връчени в счита извършено на първия ден след края му, в случай, че адвокатът е изтеглил съобщението или приложения документ в периода на отсъствието си. В случай, че адвокатът не е изтеглил съобщението и приложения документ в периода на отсъствието си, изпратеното електронно съобщение изчаква изтегляне в единния портал за електронно правосъдие до 7 дни след прекратяване на отсъствието, и след изтичане на този срок съдът предприема връчване на съобщение по реда на чл. 38, ал. 1 и 5** (посочена по-горе в предложения от нас проект като ал. 9).

(3) Адвокатът не може да откаже получаването на съобщението на своя доверител, освен след оттегляне на пълномощното по реда на чл. 35, отказ от пълномощие по чл. 36, както и когато от пълномощното недвусмислено личи, че не се отнася за инстанцията, за която е призоваването. Отказът на адвоката да приеме съобщението се заявява по електронен път в единния портал за електронно правосъдие, съответно се отбелязва в

разписката и се удостоверява с подписа на връчителя. Отказът не засяга редовността на връчването, освен в случаите по изречение първо на тази алинея.

(4) Висшият адвокатски съвет уведомява Висшия съдебен съвет за избраните електронни адреси на регистрираните адвокатски сътрудници, които са посочени от адвокатите-патрони на сътрудниците пред Висшия адвокатски съвет с нарочни заявления. В единния портал за електронно правосъдие се разкриват служебно регистрирани профили на всички адвокатски сътрудници, които не могат да се използват за електронно връчване на съобщения, изявление, призовки и книжа. Висшият адвокатски съвет уведомява Висшия съдебен съвет за целите на служебно разкриване на профил в единния портал за електронно правосъдие и при всяко вписване на нов адвокатски сътрудник или при вписване на промяна в адреса на адвокатския сътрудник.

Отново обръщаме внимание, че задължителното подаване на адрес на служебна електронна поща и задължителната регистрация в ЕПЕП за всички адвокати, ще създаде значително затруднение за възрастните колеги и адвокати, които не ползват интернет и компютър. Такова задължително изискване на този етап ни се струва и обществено неоправдано, с оглед на това, че регистрацията в портала няма да предостави никакви права на колегите, а само задължения - съвсем различна би била ситуацията, ако действително ЕПЕП предоставяше онези възможности, които могат да облекчат работата на адвоката, ако в портала имаше пълни сканирани електронни копия на делата, ако порталът действително имаше модул за регистриране на периодите на почивка на адвоката, ако порталът имаше възможност за календар на адвоката и съобразяване на датите, в които вече има насрочени заседания или други процесуални действия.

Затова молим отново, или да се преосмисли изискването за задължителна регистрация в ЕПЕП и призоваване на адвокатите чрез ЕПЕП, или да се въведе изключение за адвокати над определена възрастова граница, или накрая да се въведат такива модули и опции в портала, които да направят ползването му ефективно и привлекателно за адвокатите. Принудата посредством законодателни изменения, обвързана единствено с обременителни задължения и никакви права за страните в производствата, не е правилният подход на добрия законодател.

2.9. Мотивирани от същите правни и фактически съображения, предлагаме различна редакция и на §10 от законопроекта относно задължителното призоваване на електронен адрес на държавните учреждения и общините.

§ 10. В чл. 52 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.
2. Създава се ал. 2:

„(2) Връчването на държавните учреждения и на общините се извършва ~~само~~ на електронен адрес. Те са длъжни да посочат ~~електронен адрес~~**такъв. При невъзможност да се удостовери връчване на посочен от страната електронен адрес, връчването се извършва по реда на ал. 1.**“

В случай, че поради технически причини пропадне портала или сървърите на общината, или се изгубят или изтрият съобщения, и не е възможно потвърждаване на получаването, е добре все пак да се запази възможността за връчване в работното време на служител на общината или учреждениято.

2.10. Във връзка с отправеното по-горе предложение да се създаде и задължение за съда да приема документи и изявления на страните по електронен път и предложения в законопроекта чл.102б ГПК, предлагаме да бъде изменена и редакцията на §11 от законопроекта:

§ 11. В чл. 62 се правят следните изменения и допълнения: 1. АLINEЯ 1 се изменя така:

„(1) Последният ден на срока продължава до края на двадесет и четвъртия час. Ако трябва да се извърши действие или да се представи нещо в съда, срокът изтича в момента на приключване на работното време, **освен ако действието или представянето е извършено по електронен път.**”

Следва да се поправи и съществуващия текст на чл. 62, ал. 2 ГПК:

“(2) Срокът не се смята за пропуснат, когато изпращането на молбата е станало по пощата **или по електронен път.** Той не се смята за пропуснат и когато тя е подадена в друг съд или в прокуратурата в срока, **включително и освен ако** е подадена по електронен път.”

2. Създава се ал. 4:

„(4) Електронното изявление, с което се извършва процесуално действие, се смята за получено от съда, до който е адресирано, с постъпването в системата на единния портал за електронно правосъдие. **В случай, че страната е изпратила изявлението си по електронен път, но същото не е постъпило в системата на единния портал за електронно правосъдие по независещи от страната причини, процесуалното действие се приема за извършено ако страната докаже, че изпращането е извършено преди изтичане на срока.**”

Предлагаме и II вариант на ал. 4:

(4) Извършените по електронен път действия се считат за извършени в момента на изпращането им към информационната система на съда или системата на единния портал за електронно правосъдие, в случай че впоследствие са постъпили в посочените системи и независимо от датата и часа на постъпването им. В случай, че страната е извършила процесуално действие по електронен път, но същото не е постъпило в информационната система на съда или в системата на единния портал за електронно правосъдие по независещи от страната причини, процесуалното действие се приема за извършено ако страната докаже, че изпращането е извършено преди изтичане на срока.

Предложеният от нас втори вариант цели да уреди хипотезата, в която жалбата на страната ще е изпратена в 11.59 вечерта, в рамките на срока, но ще бъде получена в информационната система на съда в 00.01 на следващия ден - след срока.

С предложеното допълнение на ал. 1 подкрепяме варианта на текста, който беше наличен в законопроекта, представен в Портала за обществени консултации. Необяснимо тук допълненият текст е отпаднал от законопроекта, внесен в Народното събрание, а това от своя страна заличава едно от същинските предимства на електронната комуникация със съда - спазването на процесуалните срокове до изтичането на 24-тия час (което в момента е възможно единствено при подаване по поща и връщането към този аналогов способ като единствен, особено в ситуацията на пандемия, налагаща ограничаване на физическите контакти, е крайно неудачно).

3. Относно заплащането на намалени държавни такси при извършване на процесуални действия по електронен път:

Безспорно едно от най-положителните и заслужаващи одобрение предложения на законопроекта е намаляването на държавните такси по искиви молби, подадени по електронен път. Същевременно не за всички процесуални действия е предвидено намаляване на дължимата държавна такса, а предвиденото намаление от 15% намираме за недостатъчно да стимулира развитието на електронно правосъдие.

С оглед на това предлагаме следните изменения в §12 и §13 от законопроекта:

3.1. В § 12 от законопроекта, с който се предвижда, че в чл. 71 се създава ал. 3, да се измени текста на ал.3 по следния начин:

„(3) Когато се извършват процесуални действия в електронна форма, съдилищата обозначават ясно, разбираемо и недвусмислено задължението за такси на интернет страниците си, съответно на единния портал за електронно правосъдие, като се посочват и начините на заплащането им по електронен път. ”

3.2. Предлагаме и следната редакция на § 13: В чл. 73 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 4:

„(4) Съдилищата осигуряват на страните възможност за заплащане на таксите по електронен път. В случай че искането ~~за защита или съдействие, във връзка и по повод на което се дължи държавна такса,~~ е извършено в електронна форма съгласно чл. 102е в единния портал за електронно правосъдие, дължимата държавна такса се намалява с **1550** на сто. При оттегляне на съгласието за връчване по ~~този начин~~ **реда на чл.38а, ал. 2 и 3,** разликата до пълния размер на дължимата държавна такса **за съответната инстанция, за която съгласието е оттеглено** се довърся от задълженото лице в едноседмичен срок **от получаване на съобщението за това.**“

2. Досегашната ал. 4 става ал. 5.

Изразът „при оттегляне на съгласието за връчване по този начин“ е абсолютно неясен. Предложената редакция на чл. 73, ал. 4 не визира начин за връчване, нито урежда наличието или липсата на съгласие за връчване или способности за даването и оттеглянето му. По тази причина индикативното „по този начин“ остава лишено от смисъл и води до объркване. За „съгласие“ за приемане на електронни изявления от съдилищата говорят чл. 38а, ал. 2 и 3 и евентуално препращане би следвало да води до тях, като „този начин“ трябва да се замени с реда на посочените алинеи, както сме сторили по-горе. Следва да се обърне внимание обаче, че в предложението на вносителя, чл. 38а, ал. 3 се предвижда презумпция за съгласие: „*Лицето, което е извършило процесуално действие в единния портал за електронно правосъдие, се съгласява по това производство да приема електронните изявления, съобщения, призовки и книжа в него пред всички инстанции до приключването му.*“ Което означава, че дори при коректна препратка в чл. 73, ал. 4, редакцията ѝ отново би била частично лишена от смисъл, доколкото чл. 38а, ал. 3 **не предвижда възможност за оттегляне на съгласието** за връчване на електронни изявления, съобщения, призовки и книжа. Такава възможност сме предвидили ние, в предложената от нас редакция на чл. 38а, ал. 3: „(3) *Лицето, което е извършило*

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

процесуално действие в единния портал за електронно правосъдие, може да се съгласи по това производство да приема електронните изявления, съобщения, призовки и книжа в него пред всички инстанции до приключването му.“ Ето защо, при възприемане на посочената от нас редакция на чл. 38а, ал. 3, наред с предложената по-горе - на чл. 73, ал. 4, вече е налице яснота в смисъла на правната норма и вътрешна съгласуваност на текстовете.

4. Относно електронната форма на процесуалните действия и актове

4.1. Основните проблеми при извършване на процесуални действия от страните в електронна форма е невъзможността на някои съдилища да получават такива документи, да ги достъпват и нежеланието на съдебните служители да приемат и прилагат по делата изявления на страните, подписани с квалифициран електронен подпис, или пък приложени към изявленията на страните доказателства без заверка за “вярност с оригинала”.

Мотивирани от това, предлагаме следните изменения в §14:

§ 14. В част първа се създава глава единнадесета „а“ с чл. 102а - 102з:

„Глава единнадесета „а“

ПРОЦЕСУАЛНИ ДЕЙСТВИЯ И АКТОВЕ В ЕЛЕКТРОННА ФОРМА

Процесуални действия и актове на съда в електронна форма

Чл. 102а. (1) Съдът издава актовете и извършва всички други предвидени в закона процесуални действия в електронна форма при условията на Закона за съдебната власт, освен ако поради естеството им това е невъзможно или по силата на закон е предвидено извършването им по друг начин.

(2) Процесуални действия в електронна форма са налице, когато чрез тях се упражняват процесуални права, при което се използват устройства за електронна обработка, включително съхраняване на информацията, като упражняването на правата изцяло се осъществява чрез използването на проводник, радиовълни, оптически или други електромагнитни средства.

(3) Електронните изявления на съдилищата трябва да отговарят на изискванията на Регламент (ЕС) No 910/2014 и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги.

(4) Издаден в електронна форма акт на съда може да се възпроизвежда в документ на хартиен носител, който има значението на официален препис, след заверка от служител, овластен от ръководителя на съответния съд.

Задължение за приемане на процесуални действия в електронна форма

Чл. 102б. (1) Съдилищата са длъжни да приемат процесуални действия в електронна форма.

(2) Съдилищата не може да отказват приемането на електронни изявления, с които се извършват процесуални действия, когато:

1. са спазени изискванията на Регламент (ЕС) No 910/2014 и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги;

2. изявленията са подписани с квалифициран електронен подпис, когато законът изисква саморъчен подпис за валидността на определени изявления.

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

(3) Когато с електронните изявления се прилагат заверени от страната преписи по чл. 183, преписите се считат заверени и когато в изявлението на страната се съдържа декларация, че с подписване на електронното изявление потвърждава и заверява за съответствие с оригинала всички приложения към изявлението документи, без да е необходимо да се полага заверка на всеки препис с квалифициран електронен подпис.

(4) Когато с изявление на страната се прилагат преписи от електронни документи, регистри или бази данни е достатъчно страната да декларира, че представения препис съответства на електронния образ на съответния документ или извлечение, без да полага заверка на всеки препис. В този случай се прилага нормата на чл. 184.

Задължение за информиране

Чл. 102в. (1) Съдилищата осигуряват възможност на лицата да извършват процесуални действия в електронна форма по достъпен начин или в удобен диалогов режим, включително за лица с увреждания.

(2) Съдилищата осигуряват свободно и безплатно подробна информация относно възможността да се извършват процесуални действия в електронна форма на интернет страниците си чрез единния портал за електронно правосъдие и на видни места в сградите им.

(3) При извършването на процесуални действия в електронна форма съдът предварително информира лицето по ясен, разбираем и недвусмислен начин относно:

1. техническите стъпки по създаването на изявлението;
2. възможността за достъп до електронното дело;
3. техническите средства за установяване и отстраняване на грешки при въвеждането на информация преди да бъде подадено изявлението;
4. възможността за получаване на възпроизведени на хартиен носител копия и преписи от електронното дело.

(4) Съдилищата осигуряват предоставянето на информация по електронен път за хода на делото и пълен препис от делото, включително всички постановени съдебни актове от открити и закрити съдебни заседания, всички съдебни протоколи, всички изявления на страните и трети лица, ведно с приложенията към тях писмени доказателства, всички експертизи, призовки и съобщения с доказателства за връчването им, списъци на подлежащите на призоваване лица и всички други документи, налични на хартиен носител.

(5) Висшият съдебен съвет осигурява подаване на заявления за регистрация на профил в единния портал за електронно правосъдие, заявления за промени в регистрирания профил и заявления за достъп до електронните дела, изцяло по електронен път чрез идентификация с квалифициран електронен подпис или уникален регистрационен код за адвокати и адвокатски сътрудници.

(6) Висшият съдебен съвет осигурява възможност страните, адвокатите и адвокатските сътрудници да подават обединени заявления за достъп до повече дела или всички дела в един и същи съд през Единния портал за електронно правосъдие.

(7) Висшият съдебен съвет осигурява безпрепятствен и непрекъснат достъп до Единния портал за електронно правосъдие и документите в него. Всички срокове, започнали да текат с оглед на връчване по реда на чл. 38, ал. 2 и 3, спират да текат за времето, през което достъпът до портала е бил прекъснат.

Техническа проверка на извършено действие в електронна форма

Чл. 102г. (1) При наличие на технологична възможност техническата проверка на извършено действие под формата на електронно изявление се извършва автоматизирано за съответствие със стандартите и изискванията, установени с наредба, приета от пленума на Висшия съдебен съвет след съгласуване с председателя на Държавна агенция „Електронно управление“, относно:

1. електронен формат на извършваните изявления;
2. липса на компютърни вируси и програми за разстройване дейността на компютърни системи, за узнаване, заличаване, изтриване или копиране на компютърни данни;
3. големина на файлове;
4. възможността да се идентифицира страната.

(2) Лицето, извършващо действието в електронна форма, се уведомява незабавно на посочения от него електронен адрес в случай на технически нередовности. **При технически нередовности или несъответствия с изискванията за електронна форма или електронна идентификация се прилага чл. 101.**

Потвърждаване при електронни изявления

Чл. 102д. (1) След регистриране на постъпил входящ електронен документ в информационната система, чрез която се извършват процесуални действия в електронна форма или се заявява извършването на удостоверителни изявления, автоматично се генерира и се изпраща потвърждение до страната за получаването му.

(2) Потвърждението е електронен документ, който съдържа най-малко следните реквизити:

1. регистрационен номер;
2. име на адресата;
3. време на получаване на входящия електронен документ;
4. информация за достъп до електронния документ и до всички приложения към него документи.

(3) Потвърждението се изпраща на електронния адрес на страната.

Процесуални действия на страните в електронна форма

Чл. 102е. Всички процесуални действия на страните може да се извършват в електронна форма, освен ако поради естеството им това е невъзможно или по силата на закон е предвидено извършването им по друг начин.

Електронни изявления до съда

Чл. 102ж. (1) Идентификацията на лицата, подаващи електронни изявления, се извършва по реда на Закона за електронната идентификация или чрез средствата за електронна идентификация, издадени в друга държава членка, които отговарят на условията на чл. 6, пар. 1 от Регламент (ЕС) No 910/2014.

(2) Електронните изявления до съда се подписват с квалифициран електронен подпис, когато законът предвижда писмена форма за извършването им и наличие на подпис.

Приложения

Чл. 102з. (1) Когато електронните изявления до съда се подават от пълномощник, към изявлението се представя електронен образ на пълномощното, снет със съответно

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

устройство, освен ако упълномощаването не се извършва от страната по електронен път или пълномощното вече е представено по делото. В случай че упълномощаването е извършено по електронен път, пълномощното следва да е подписано с квалифициран електронен подпис и по начин, позволяващ удостоверяване на времето на подписване на пълномощното с точност до година, дата, час, минута и секунда с квалифициран електронен времеви печат по глава III, раздел 6 от Регламент (ЕС) No 910/2014, освен когато квалифицираният електронен подпис удостоверява и времето на подписване на пълномощното.

(2) Документ за внесени държавни такси и разноски по сметка на съда не се представя, ако са заплатени по електронен път в процеса на подаването на изявлението и в информационната система, използвана от съда, е получено електронно уведомление за плащането.

(3) Към електронни изявления преписи за страните не се представят. Съдът възпроизвежда изявленията и приложенията към тях в необходимия брой преписи на хартиен носител и ~~след заверка от служител на съда~~ ги изпраща на участниците в производството, които не са заявили, че желаят да получават електронни изявления от съда или не са задължени да получават такива. За възпроизвеждането страната, извършила действието в електронна форма, заплаща предварително такса на брой страници за фотокопие на документ, определена с тарифата по чл. 73, ал. 3, освен в случаите по чл. 83.”

Предложените по-горе изменения на текстовете по цитираните разпоредби от Глава единадесета „а“, обосноваваме със следното:

- на първо място, квалифицираният електронен времеви печат е отделна услуга, различна от КЕП, както и от квалифицираното удостоверение за електронен печат. По тези съображения необходимостта от отделно удостоверяване на време и необходимостта от отделно удостоверяване на приложенияте документи за вярност с оригинала, означава на практика, че за извършване на такива изявления по електронен път един адвокат ще трябва да разполага с 3 подписа - с КЕП, с квалифициран електронен времеви печат и КУЕП (квалифицирано удостоверение за електронен печат за “вярно с оригинала”), което отново няма да стимулира използването на тази форма на комуникация, а ще възпира ползвателите на портала.

- на следващо място, страната обикновено не разполага с нужните технически познания, за да прецени дали се е идентифицирала правилно по електронен път или дали пълномощното, с което разполага отговаря на изискванията по чл. 102з, ал. 1 и др. Ето защо, страната може да извърши процесуално действие в електронна форма без да знае това или че е приложила пълномощно, несъобразено с изискванията за удостоверяване на времето на подписването му с квалифициран електронен времеви печат и други подобни. За да не рефлектира това обстоятелство негативно в правната сфера на лицето, следва да се уреди изрично въпросът с редовността на действието и при липса на идентификация, съобразена с изискванията на чл. 102ж или липса на пълномощно, отговарящо на чл. 102з и др., посредством препращане към общия ред за отстраняване на нередовности в извършените процесуални действия в електронна форма, включително и когато касаят идентификацията на лицата, заверката на приложенията и пр.

- Следва също така да се прави разлика между “преписи за страните” и “заверени за съответствие с оригинала преписи” по чл. 183 ГПК, които не са предназначени за страните,

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

а за съда. Независимо, че в предложения законопроект необходимостта от представяне на преписи за останалите страни е отпаднала (което е положително), все пак заверка за вярност с оригинала на приложените преписи от документи за съда трябва да се прави и за да се избегне подписване с КЕП на всяка страница сме направили описаното по-горе предложение в подписаното с КЕП изявление (молба/искане за защита и съдействие или друго процесуално изявление) да се съдържа обща декларация за вярност с оригинала на всички приложения.

- Накрая, за възпроизвеждането на преписи от електронния документ за другите страни по делото, е предвидено необходимият брой преписи за страните да се заверяват от служител на съда, а страната да заплаща предварително такса на брой страници, определена с тарифата по чл. 73, ал. 3. Считаме това предложение за неприемливо. Преписите за страните и сега не се заверяват (заверяват се само тези за съда), поради което няма никаква причина, която да налага заверката им от служител на съда. Фактът, че преписите се връчват на другата страна със съобщение от съда е достатъчна гаранция за идентичността им с представените по делото документи. Въпреки това, вносителят е предвидил не само разпечатване от съда на представените по електронен път документи, но и задължителното им връчване във вид на заверени от съда преписи. Това ще увеличи неимоверно таксите, които ще дължи страната, позволила си да представи в съда документи по електронен път. Съгласно чл. 23 от Тарифата за държавните такси, по молба за издаване на документ се събира такса, както следва:

2. на препис от документ - 2 лв., а ако преписът е повече от една страница - за всяка следваща по 1 лв.;

3. на фотокопие на документ - за всяка страница по 0,10 лв., а ако фотокопието е повече от 50 страници - за всяка следваща по 0,07 лв.

Затова предлагаме направената по-горе в чл. 102з, ал. 3 добавка, че следва да се събира такса като за "фотокопие на документ", защото в противен случай за молба от 20 страници, за да се изпрати на две други страни по делото, ще се събира такса от 42 лв., което на практика ще обезсмисли електронното правосъдие, и ще подтикне страните и техните адвокати отново да се редят на опашки в съдилищата в условията на пандемия.

4.2. На следващо място, следва да се осигури съответствие между предложените нови норми на чл.102а-102з ГПК с приложимите разпоредби на Закона за съдебната власт относно изявления и процесуални действия в електронна форма.

Предложената Глава единадесета „а“ ПРОЦЕСУАЛНИ ДЕЙСТВИЯ И АКТОВЕ В ЕЛЕКТРОННА ФОРМА”, преурежда част от материята, вече уредена от Глава осемнадесета "а" от Закона за съдебната власт: "УДОСТОВЕРИТЕЛНИ ИЗЯВЛЕНИЯ И ПРОЦЕСУАЛНИ ДЕЙСТВИЯ В ЕЛЕКТРОННА ФОРМА", като при това се наблюдава непълна вътрешна съгласуваност между текстовете. Една и съща материя е уредена втори път, отчасти със съвпадащи, отчасти с противоречиви на вече приетите в ЗСВ текстове. Последното създава неяснота относно смисъла и съдържанието на регулиращите материята правни норми, доколкото те ще се извличат от различни текстове на два различни нормативни акта, уреждащи идентични отношения, но без яснота относно *lex generalis* и *lex specialis*, и при явно противоречие на някои от текстовете едни спрямо други. Някои от проблемите биха били преодолими чрез тълкуване, докато други не. Така например: предложеният в законопроекта нов текст на чл. 102в, ал. 2 от ГПК предвижда, че: "Съдилищата осигуряват свободно и безплатно подробна информация относно възможността да се извършват

процесуални действия в електронна форма на интернет страниците си чрез единния портал за електронно правосъдие и на видни места в сградите им.” Текстът пропуска уредената от чл. 360д, т. 4 възможност да предоставяне на посочената информация по телефон: “Чл. 360д. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) Органите на съдебната власт предоставят чрез интернет страниците си безпрепятствен, безплатен, пряк и постоянен електронен достъп до следната информация: ...

4. телефон, на който лицата могат да получат информация за начина на извършване на процесуалните действия в електронна форма и помощ за необходимите технически стъпки, които трябва да предприемат за това;”

Наблюдават се и недопустими съществени противоречия между предложените нови норми на чл. 102а-102з ГПК с вече съществуващи разпоредби на Закона за съдебната власт, на които следва да се обърне внимание. Пример за това е противоречието с §218 от ПЗР към ЗИДЗСВ, тъй като е в състояние да засегне негативно до такава степен правата на гражданите, че да опорочи цялостно осигуряването на справедлив процес.

В ПРЕХОДНИТЕ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г., доп., бр. 76 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г., изм. и доп., бр. 49 от 2018 г., изм., бр. 11 от 2020 г., в сила от 8.08.2019 г.) се предвижда в §218:

“§ 218. (1) Всички дела, образувани на хартиен носител в тригодишен срок от влизането в сила на този закон, се приключват по досегашния ред. По тях не може да се извършват процесуални действия в електронна форма от страните.”

Така цитирания текст е от изключително значение, тъй като гарантира, че при липсата на пълен електронен образ на делото в ЕПЕП, на страните няма да се връчват електронни призовки и съобщения, доколкото те няма да са в състояние да се запознаят с делото си от разстояние и да извършват електронни процесуални действия по него, тъй като то ще е налично само на хартия. Предлаганите промени в ГПК обаче не правят разлика между образуваните дела на хартиен носител и електронните такива, нито създават възможност уведомената по електронен път страна или неин процесуален представител да повдигнат възражение за липса на електронно дело или неговата непълнота.

Видно от нормата на чл. 360в, ал. 2 (в сила от 01.01.2021г.) и §216, ал. 1 от ПЗР на ЗИДЗСВ, до 31.12.2020 г. действията, предвидени в чл. 360в, ал. 2, т. 1 - 3, може да се извършват чрез единния портал за електронно правосъдие след решение на пленума на Висшия съдебен съвет, ако е осигурена съответната функционална възможност. Единният портал за електронно правосъдие е информационна система, чрез която би трябвало да се осигурява възможност за:

1. заявяване на извършването на удостоверителни изявления в електронна форма;
2. извършване на процесуални действия в електронна форма;
3. връчване на съобщения и призовки;
4. достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри.

Следователно по отношение на функционалностите на ЕПЕП по чл. 360в, ал. 2, т. 1-3 (удостоверителни изявления, процесуални действия в електронна форма и връчване на съобщения и призовки) е предвиден срок до 31.12.2020 г., но даже и по отношение на тези функционалности е посочено, че съдилищата “може” да осигурят извършването им и то

след решение на пленума на ВСС, при това “ако е осигурена съответната функционална възможност”.

Същевременно прави впечатление, че нормата на §216, ал. 1 ПЗР на ЗИДЗСВ не предвижда какъвто и да е срок за въвеждане на последната функционалност по чл. 360в, ал. 2, т. 4 - осигуряване на достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри, а нормата на §218, ал. 3 от ПЗР на ЗИДЗСВ съдържа едно чисто “пожелателно” предвиждане, че ако в тригодишен срок от влизането в сила на този закон орган на съдебната власт е снел електронен образ на висящи или приключени дела, съответният орган може да предоставя достъп до тях за справочни цели.

Ето защо, молим да обсъдите и предвидите чрез изменение на ПЗР на ЗИДЗСВ изричен срок за присъединяване на всички съдилища в страната към ЕПЕП, за снемане на електронен образ на висящите дела от всички съдилища и срок за внедряване на модулите за сигурно електронно връчване на адвокати с възможност за възражение при технически проблем или непълнота на делото, и модул за заявяване и регистриране на дните на почивка на адвокатите. В противен случай, в ущърб на правото на страните на справедлив процес и надлежното администриране на правосъдието само ще се създадат задължения за адвокатите, които ще са натоварени да получават съобщенията по електронен път и да изпълняват сроковете (независимо от карантина, здравословно състояние или заслужена годишна почивка), без да имат фактически достъп до електронното дело от разстояние или още по-лошо принудени да жертват живота и здравето си за осъществяване на справка и получаване на преписи от делото на място в деловодствата на съда, и то в условията на пандемия и масово разпространение на болестта Ковид-19.

4.3. Относно редовността на процесуалните действия на страните:
Предлагаме следната редакция на чл. 127, ал. 1, т. 2:

§ 15. В чл. 127 се правят следните изменения и допълнения:

„2. името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, електронен адрес при условията на чл. 38 и 38а или телефонен номер на ищеца или неговите представители или пълномощници и номера на факса и телекса, ако има такива, както и заявление дали желае връчване на посочения електронен адрес.”

Прави впечатление, че от законопроекта е отпаднала т. 2 на §15 от законопроекта, публикуван на Портала за обществени консултации, а именно:

2. Създава се ал. 5:

„(5) Исковата молба и писмените доказателства към нея може да бъдат подадени в електронна форма при спазване на изискванията на глава осемнадесета „а” от Закона за съдебната власт.”

Считаме, че избягване на всякакви съмнения, че исковата молба, както и при съответното препращащо приложение на тази разпоредба - и други изявления, с които се инициира съответно производство, могат да се подават в електронна форма, предлагаме да се включи отново първоначално предлаганият текст със следната редакция:

2. Създава се ал. 5:

„(5) Исковата молба и писмените доказателства към нея може да бъдат подадени в електронна форма при спазване на изискванията на глава осемнадесета „а“ от Закона за съдебната власт и глава единадесета „а“ от настоящия закон, като при противоречие, приложими ще бъдат разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс.”

§ 16. В чл. 129 се създава ал. 7:

„(7) При невнасяне на таксата по чл. 73, ал. 4, изречение трето се прилага чл. 77.“

§ 17. В чл. 131, ал. 2, т. 2 се изменя така:

„2. името и адреса на ответника, на неговия законен представител или пълномощник, ако има такива, както и телефонния номер или електронен адрес на ответника и неговия представител, ако притежават такива, и заявление дали желае връчване на посочения електронен адрес.“

Прави впечатление несъответствието между §15 и текста на § 17.

Няма причина ищецът и ответникът да са поставени в различно правно положение и след като ответникът има право да заяви дали желае връчване на посочения в отговора електронен адрес, би следвало с исковата молба и ищецът също да може да направи изявление дали желае връчване на посочения електронен адрес.

4.4. В законопроекта е включен нов §18, неприсъстващ в законопроекта, представен в процедурата по обществени консултации, а именно:

“§ 18. В чл. 183 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

“(2) Документът по ал. 1 може да бъде представен и като електронен образ, заверен от страната с квалифициран електронен подпис.”

Изразяваме категорично несъгласие с така предложения текст и предлагаме § 18 да отпадне от законопроекта.

Както пояснихме по-горе, подобна заверка на всеки един представян документ е неоправдано трудоемко. Същият ефект може да се постигне с направеното от нас предложение, а именно – като текстът на чл. 102б добие следната редакция:

“Задължение за приемане на процесуални действия в електронна форма

Чл. 102б. (1) Съдилищата са длъжни да приемат процесуални действия в електронна форма.

(2) Съдилищата не може да отказват приемането на електронни изявления, с които се извършват процесуални действия, когато:

1. са спазени изискванията на Регламент (ЕС) No 910/2014 и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги;

2. изявленията са подписани с квалифициран електронен подпис, когато законът изисква саморъчен подпис за валидността на определени изявления.

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

(3) Когато с електронните изявления се прилагат заверени от страната преписи по чл. 183, преписите се считат заверени и когато в изявлението на страната се съдържа декларация, че с подписване на електронното изявление потвърждава и заверява за съответствие с оригинала всички приложения към изявлението документи, без да е необходимо да се полага заверка на всеки препис с квалифициран електронен подпис.

(4) Когато с изявление на страната се прилагат преписи от електронни документи, регистри или бази данни е достатъчно страната да декларира, че представения препис съответства на електронния образ на съответния документ или извлечение, без да полага заверка на всеки препис. В този случай се прилага нормата на чл. 184.

4.5. Относно предвидената електронна форма на заповедите за изпълнение и издадените изпълнителни листи:

На първо място предлагаме две корекции в текста на §22, за внасяне на юридическа яснота и пълнота на текста:

§ 22. В глава тридесет и шеста се създава чл. 409а:

„Изпълнителен лист в електронна форма

Чл. 409а. Изпълнителният лист се издава в електронна форма чрез обявяването му по електронното дело. Само взискателят, **неговите правоприемници** и посочените от него процесуални представители и съдебни изпълнители имат право на достъп до обявения изпълнителен лист.

Също така предлагаме така посоченият текст да стане ал. 1 и да бъде включена нова ал. 2, която присъстваше в законопроекта, представен за обществено обсъждане, като сме направили и още едно допълнение в края, като целият текст придобие следната редакция:

“§ 22. В глава тридесет и шеста се създава чл. 409а:

„Изпълнителен лист в електронна форма

Чл. 409а. **(1)** Изпълнителният лист се издава в електронна форма чрез обявяването му по електронното дело. Само взискателят, **неговите правоприемници** и посочените от него процесуални представители и съдебни изпълнители имат право на достъп до обявения изпълнителен лист.

(2) В регистъра се обявяват и всички актове на съда относно отмяна или обезсилване на издадения изпълнителен лист.”

По отношение на този текст обаче имаме притеснения, че не става ясно как съдебният изпълнител получава достъп до обявения изпълнителен лист. Настоящото състояние на Единния портал за електронно правосъдие не позволява предоставянето на достъп на лице, което няма профил в ЕПЕП, нито достъп на определена категория потребители на портала (ако допуснем, че чрез доработка и съответна нормативна уредба ще се позволят профили и за съдебните изпълнители) до конкретен документ по делото, а не до цялото електронно дело, по което въпросният потребител не е нито страна, нито процесуален представител на страната. От предложената редакция на §27 става ясно, че съдебният изпълнител по всяка вероятност е планиран като отделна категория потребител на ЕПЕП: „Съдебният изпълнител отбелязва, че е започнал изпълнително производство в съдебното дело.”, и то потребител с права освен да визуализира електронния изпълнителен

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

лист, а така също и да прави отбелязвания по делото. Техническа възможност за това обаче не съществува.

В § 27. Изрично е предвидено, че в чл. 426 се създава ал. 5: „Когато изпълнителният лист е издаден в електронна форма, взискателят отбелязва това в молбата. Съдебният изпълнител отбелязва, че е започнал изпълнително производство в съдебното дело.” Въпреки това, предложената редакция не създава яснота по въпроса дали в този случай съдебният изпълнител ще си направи служебно заверен препис от обявения изпълнителен лист и няма ли да иска от страната да се снабдява с такъв заверен препис, за да се образува изпълнителното дело. Не е без значение и как точно този съдебен изпълнител, който е избран от взискателя ще бъде оторизиран да достъпи изпълнителния лист, защото да се даде достъп до електронното дело на всички съдебни изпълнители едва ли е удачно.

По същите съображения, поставеният проблем следва да се уреди в §23 и §24 от законопроекта и по отношение заповедите за изпълнение и незабавно изпълнение, както и за разпореждането за незабавно изпълнение (което вече ще е отделен съдебен акт). Доколкото разбираме от предложените изменения целта е страните, техните правоприемници, процесуални представители и съдебните изпълнители, да могат да достъпват издадените в електронна форма заповеди за изпълнение, заповеди за незабавно изпълнение и разпореждания за незабавно изпълнение, както и актовете на съда за тяхната отмяна или обезсилване, а съдебните изпълнители ще трябва служебно да си правят заверен препис от заповедта за изпълнение, който да връчват с поканата за доброволно изпълнение на длъжника, без да искат подобен препис от взискателя.

На второ място, относно предложението текст на § 30:
§ 30. В чл. 436, ал. 3 се създава изречение трето:

“Всички документи се изпращат на съда в електронна форма”

Посоченият текст не съдържа никакви гаранции за автентичност на така изпращаните документи, в противовес на всички сериозни изисквания, които се поставят спрямо страните при електронната комуникация със съда. Това създава сериозна заплаха за правната сигурност и правата и интересите на страните. Предложението следва да бъде цялостно преосмислено и прецизирано в тази насока или да отпадне.

5. Относно предложеното изменение на Закона за адвокатурата:

С § 37 от законопроекта се предвижда в Закона за адвокатурата да се създаде нов чл. 50а: „Чл. 50а. Адвокатът или адвокатът от Европейския съюз е длъжен да се регистрира и да поддържа профил в Единния портал за електронно правосъдие по чл. 360в от Закона за съдебната власт и в информационна система за сигурно електронно връчване по чл. 20, т. 1, буква „а“ от Закона за електронното управление.“

На следващо място с § 39 от законопроекта е посочено, че законът влиза в сила при условията, реда и сроковете на § 216 и § 229, т. 4 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 62 от 2016 г.) с изключение на § 9 и 37, които влизат в сила дванадесет месеца след влизането в сила на § 216 и § 229, т. 4.

Предвиденият срок важи само по отношение въведеното задължение на адвокатите да регистрират и поддържат профил в ЕПЕП по § 37, както и по отношение на всички

предвидени в законопроекта задължения за вече регистрираните в ЕПЕП адвокати, без това да е обвързано с фактическото (действително) изпълнение на задълженията за поддържане на функционалностите в самия ЕПЕП по § 216 и с § 218 от ПЗР на ЗИДЗСВ.

Както посочихме и по-горе в т. 4.2 от настоящото изложение, този проблем може да се реши по два възможни начина:

5.1. Като се предвиди чрез изменение на ПЗР на ЗИДЗСВ изричен срок за присъединяване на всички съдилища в страната към ЕПЕП, за снемане на електронен образ на висящите дела от всички съдилища и срок за внедряване на модулите за сигурно електронно връчване на адвокати с възможност за възражение при технически проблем или непълнота на делото, и модул за заявяване и регистриране на дните на почивка на адвокатите, или

5.2. Като се измени предложената норма на чл. 50а от Закона за адвокатурата, както следва: „Чл. 50а. Адвокатът или адвокатът от Европейския съюз е длъжен да се регистрира и да поддържа профил в Единния портал за електронно правосъдие по чл. 360в от Закона за съдебната власт и в информационна система за сигурно електронно връчване по чл. 20, т. 1, буква „а“ от Закона за електронното управление, след привеждане на Единния портал за електронно правосъдие в пълно съответствие с нормите на Закона за съдебната власт и осигуряване на пълнен достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри.“

Аналогично, в § 39 следва да се направи следното допълнение:

“§ 39 Законът влиза в сила при условията, по реда и в сроковете на § 216 и § 229, т. 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 62 от 2016 г.), ако в тези срокове Единният портал за електронно правосъдие е приведен в пълно съответствие с нормите на Закона за съдебната власт и е осигурен пълнен достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри, с изключение на § 9 и 37, които влизат в сила дванадесет месеца след след влизане в сила на след сроковете по § 216 и § 229, т. 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 62 от 2016 г.), ако в тези срокове Единният портал за електронно правосъдие е приведен в пълно съответствие с нормите на Закона за съдебната власт и е осигурен пълнен достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри.“

6. Относно правилата за провеждане на съдебни заседания посредством видеоконференция в чл.135а ГПК (обн.ДВ, брой: 98, от дата 17.11.2020 г.):

С настоящото становище използваме и възможността да предложим допълване на новоприетата норма на чл.135а ГПК относно участието на адвокати в съдебни заседания посредством видеоконференция.

Новите правила в ГПК предвиждат, че при видеоконференцията страната присъства в специално оборудвано за целта помещение в друг районен съд, място за лишаване от свобода или арест. Т.е. не се регламентира възможност страна или адвокатът ѝ да участват в заседанието от кантората или от дома си, ако например са поставени под карантина.

Докато разписването на такава възможност за страните крие някои рискове, считаме, че за адвокатите е напълно приемливо и крайно необходимо да се предвиди

Association of Independent Advocates, UIC: 205846611

Tel. +359 887 678 190; E -mail: info@osabg.org; Web: <http://www.osabg.org>

Floor 2 at 38 Vassil Levski Blvd., Sofia, 1142

възможност участието им чрез видеоконференция да се осъществи от кантората на адвоката или дома му, като се създаде и внедри модул e-sign към софтуера за видеоконферентни връзки, който ще използва Висшият съдебен съвет. Създаването на подобна функционалност на софтуера на съдилищата за видеоконферентна връзка е изключително лесно осъществимо и ще създаде възможност или адвокатите да се вписват и достъпват видеоконферентната "стая" чрез квалифициран електронен подпис или да подписват в началото на заседанието изявление до съда с КЕП, така че да бъде несъмнена тяхната идентификация.

В действителност не е удачно да се допусне страните, свидетелите или вещите лица да участват в съдебни заседания от което и да е място и по каквато и да е причина, без длъжностно лице, което да удостовери самоличността им и да гарантира липсата на външно въздействие върху техните изявления. По отношение на процесуалните представители адвокати обаче са налице редица законови и етични норми за спазване на конфиденциалност, зачитане процесуалните права на другите участници в процеса и за защита интересите на доверителите ни, поради което не считаме, че са налице каквито и да е съмнения за евентуално непочтено използване на видеоконферентната връзка за участие в съдебни заседания.

Освен това при задължителна изолация или карантина на адвокат, е напълно възможно чрез идентификация с модул e-sign, използвайки КЕП, адвокатът да бъде допуснат да участва от помещенията на кантората или дома си. Така от една страна ще се избегне протакане на съдебните производства, а от друга страна ще се създадат по-безопасни условия за работа за магистратите, самите адвокати и съдебните служители.

С оглед на това, предлагаме в процесуалните норми за провеждане на съдебни заседания посредством видеоконференция, да се включи следния текст:

"При видеоконференцията страната присъства в специално оборудвано за видеоконференции помещение в районен съд, определен по реда на чл. 156а, ал. 2-4, място за лишаване от свобода или ареста. **При наличие на техническа възможност процесуален представител по чл. 32, т. 1 може да участва в съдебното заседание чрез видеоконференция и когато присъства в кантората или дома си, като в този случай съдът изпраща на лицето линк за видеоконференция на избрания от него електронен адрес за връчване, посочен в единния портал за електронно правосъдие и удостоверява самоличността му посредством подписване с квалифициран електронен подпис в нарочен модул към софтуера за видеоконференция, а по изключение или когато член на съдебния състав познава съответния адвокат - чрез показване на адвокатска карта.**"

7. Относно правилата за протокола от откритите съдебни заседания - чл. 150-152 от ГПК

С настоящото становище използваме и възможността да предложим изменение и допълване на правилата относно протоколите, съставяни при разглеждането на делото в открито съдебно заседание.

С ДВ, бр. 98 от 2020 г., законодателят урежда възможността в ГПК страна по делото да иска участие в открито съдебно заседание чрез видеоконференция - чл. 135а ГПК. Създадена е гаранция за сигурност на страните и участниците в исковия процес, като изрично е вменено в задължение на съда да следи за извършване на запис от

видеоконференцията - чл. 143, ал. 4, т. 4 ГПК. Законодателно е създадена уредба, че за извършената видеоконференция, след уведомяване на участниците в нея, **задължително се изготвя видеозапис върху електронен носител**. Важна гаранция за правата на страните е и **задължението на съда да приложи видеозаписа към делото** - чл. 150, ал. 6 ГПК. По този начин до него достъп имат всяка една страна или участник, които могат да се запознаят с него. Същата възможност е налице и за по-горестоящия съд в случаите на инстанционно обжалване на съдебни актове на по-долустоящия съд.

Според нас този подход на законодателя относно уредбата на видеоконференцията заслужава подкрепа. Той осигурява **правна сигурност и предвидимост за страните и участниците в процеса**. Същият стриктно следва и идеята, че **гарант за законността на процеса е съдията**, който следи за техническото обезпечаване на откритото съдебно заседание. Не без значение е **улеснението в работата на съдията и съдебния секретар**, които въз основа на извършения видеозапис могат да отразят точно и коректно всяко едно волеизявление в протокола от откритото съдебно заседание. Предвид изложеното, може да се приеме, че на техническите средства трябва да се гледа като на **инструмент, който трябва да бъде използван рационално в помощ на работата на съдилищата**.

Към настоящия момент обаче горният законодателен подход не е доведен до край в светлината на въпроса за техническото обезпечаване на откритите съдебни заседания. В чл. 150, ал. 4 ГПК е прието, че **при техническа възможност** се прави звукозапис на заседанието, въз основа на който в тридневен срок се съставя протоколът. От лаконичната разпоредба може да се направи извод, че **към настоящия момент за съда не съществува задължение служебно да следи за извършването на звукозапис, нито задължава съдилищата да извършват такъв**. Трудно би могъл да се запълни със съдържание термина за **техническа възможност** за извършване на звукозапис, което създава затруднения при прилагане на разпоредбата на чл. 150, ал. 4 ГПК.

Проблем с оглед на липсата на звукозапис от открито съдебно заседание възниква и в производството по поправка и допълване на протокола по чл. 151 ГПК. В този случай поправки и допълване на протокола се допускат **само въз основа на направени бележки по съдържанието му**. Съдът се произнася по искането за поправки и допълване на протокола, след като призове страните и молителя и изслуша звукозаписа, съответно обясненията на секретаря - чл. 151, ал. 4, изр. първо ГПК. **Така е създадена възможност съдията, под диктовката на който се води протоколът, сам да контролира себе си относно своята дейност по съставяне на протокола**. Намираме това решение за неудачно, тъй като то позволява контролът да се осъществява от контролирания, което положение е абсурдно и не следва да бъде търпяно в нито една правова държава. Затова предлагаме в производството по поправка на протокола съдията да бъде служебно задължен да имплементира напълно съдържанието на звукозаписа в протокола, без да може да прави каквито и поправки, допълнения или отпадане от съдържанието на запис.

Разминаване в законодателния подход е налице и по въпроса за запазване на видеозаписа и звукозаписа. Видеозаписът се пази до изтичането на срока за съхранение на делото, докато звукозаписът се пази до изтичането на срока за искане на поправки и допълване на протокола, а ако е направено такова искане - до влизането в сила на решението по делото - чл. 151, ал. 5 и 6 ГПК. Това положение създава **състояние на неравноправно третиране на страните в процеса в зависимост от вида на техническото обезпечаване на съдебните заседания**. При въззивно обжалване на съдебен акт поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила, например, страна може да

използва като доказателство видеозаписа, който се съхранява по делото, но не и звукозаписа, който поради приложение на чл. 151, ал. 5 ГПК ще е унищожен.

Не без значение е и възможността пазените звукозаписи и видеозаписи да бъдат използвани с оглед на **приложението на НПК** - напр. за доказване на даване на невярно заключение от вещо лице (при даване на отговори в открито съдебно заседание, които често не се отразяват в протокола) или даване на лъжливи свидетелски показания - чл. 290 и 291 НК.

Към настоящия момент законодателят все още не е уредил и **възможността за осигуряване на достъп до видеозаписа и звукозаписа от открито съдебно заседание чрез единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП)**, който е в процес на изграждане и усъвършенстване. Този въпрос също следва да бъде обмислен от законодателя.

Трябва да се отчете и **доказателствената стойност на протокола**, който се обвързва с извършения звукозапис и видеозапис от съдебно заседание. В чл. 152 ГПК е предвидено, че протоколът от заседанието е **доказателство за извършените в съдебното заседание съдопроизводствени действия**. Неудостоверените в протокола действия се смятат за **неизвършени**. Предвид това, следва да се осигури гаранция на страните в процеса, че те имат **ефективен правен инструмент** за оспорване на извършения звукозапис или видеозапис при съмнения за неправомерно вмешателство в неговото съдържание и извършени манипулации.

Изложеното относно **дисонанса в законовата уредба на видеозаписа и звукозаписа** при открити съдебни заседания по ГПК ни дава основание да смятаме, че **нормотворецът следва да уеднакви своя стандарт в подхода си спрямо съставяне на протокол в открито съдебно заседание**. За целта предлагаме законодателни промени в ГПК за постигане на този резултат, както следва:

- Изменение и допълнение на разпоредбите на чл. 150, ал. 4 ГПК, които придобиват следното съдържание: **„В заседанието задължително се извършва звукозапис. След приключване на съдебното заседание звукозаписът се публикува незабавно в единния портал за електронно правосъдие и се предоставя на разположение на страните извън единния портал за електронно правосъдие в тридневен срок от заседанието, заедно с изготвения в същия срок въз основа на звукозаписа писмен протокол.“**
- Изменение и допълнение на разпоредбите на чл. 150, ал. 6 ГПК, които придобиват следното съдържание: **“За извършената видеоконференция, след уведомяване на участниците в нея, се изготвя видеозапис върху електронен носител. Видеозаписът се прилага към делото и се предоставя на разположение на страните в тридневен срок от заседанието.”**
- Изменение на разпоредбата на чл. 151, ал. 3 ГПК, който придобива следното съдържание: **„Ако в заседанието не е направен звукозапис, за поправка и допълване на протокола се допускат всички доказателства по този кодекс, включително и свидетелски показания.“**

- *Изменение на разпоредбата на чл. 151, ал. 4 ГПК, който придобива следното съдържание: “Съдът се произнася по искането за поправки и допълване на протокола, след като призове страните и молителя и изслуша звукозаписа, съответно обясненията на секретаря. Когато в заседанието е използвана и видеоконференция, съдът се произнася по искането за допълване или поправка и след възпроизвеждане на записа от нея. При искане на някоя от страните изслушването на звукозаписа, съответно възпроизвеждането на записа от видеоконференцията се извършва в присъствието на страните.”*
- Изменение и допълнение на разпоредбата на чл. 151, ал. 5 ГПК, който придобива следното съдържание: *„Звукозаписът и записът на видеоконференцията се пазят до изтичането на срока за съхранение на делото.“*
- Изменение на чл. 151, ал. 6 ГПК, който придобива следното съдържание: *„Звукозаписът и записът на видеоконференцията може да се оспорват със съдебно-техническа експертиза. Ако експертизата установи каквато и да е форма на неистинност на записа, изцяло или отчасти, то за поправка или допълване на протокола са допустими всички доказателства по този кодекс, включително и свидетелски показания.“*
- Включване на разпоредба в Преходни и заключителни разпоредби на ЗИД на ГПК със следното съдържание: *„Измененията и допълненията в чл. 150 и 151 ГПК, предвидени в този закон, влизат в сила 6 месеца след обнародване на настоящия закон. В този срок ВСС и административните ръководители на съдилищата осигуряват възможност за извършване на звукозапис във всички съдебни заседания и създават условия за осигуряване на достъп до него на страните съобразно предвидените в закона начини.“*

В заключение искаме да подчертаем, че настоящото предложение за усъвършенстване на уредбата на ГПК е съобразено със стремежа на юридическата общност в България за осигуряване на качествени правораздавателни услуги на гражданите и юридическите лица, съобразени с техническия прогрес на обществото и развитието на дигиталната среда. Надяваме се те да бъдат посрещнати с одобрение, доколкото от тяхното приемане с минимални разходи би могло осезаемо да се повиши качеството на работата на съда.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

В заключение бихме искали отново да подчертаем, че оценяваме предимствата на предложеня законопроект и отразената в законопроекта загриженост за защита процесуалните права и възможности на страните, и техните процесуални представители, включително отразеното “право на почивка” на адвоката, което държавните институции рядко зачитат.

Изразяваме още веднъж увереност, че направените от нас допълнителни предложения ще бъдат обсъдени и взети в рамките на предстоящата законодателна процедура.

С уважение:

Адв. Емил А. Георгиев
Председател на УС на
СНЦОП “Обединение на свободните адвокати”